

Intussen zijn de mogelijkheden van dit vrije overleg niet onbeperkt. Wij hebben er reeds aan herinnerd, dat de buitenlandse concurrentie o.m. door verschillen in loonniveau en sociale lasten, grenzen stelt aan de afzetmogelijkheden, en daarmee tevens aan het binnenlandse loonniveau en aan de winstcapaciteit der ondernemingen. In dit verband memoreerden wij het feit, dat de loon- en salarispuote in de Nederlandse wolindustrie 55%, en in Italië 26% bedraagt van de netto-productiewaarde. Houdt men tevens rekening met de sociale lasten, dan worden deze percentages respectievelijk 64 en 38. Ook in andere bedrijfstakken ontmoet men soortgelijke verhoudingen.

Een enkel woord tenslotte over de premiedruk der sociale wetgeving. De laatste 10 jaar is de premiedruk toegenomen van ongeveer 23 tot 34% van de premieplichtige loonsommen. De hiermee gepaard gaande uitgavenstijging moet voor ongeveer 60% worden toegeschreven aan de stijging van lonen en prijzen. De overige 40% is veroorzaakt door de invoering van nieuwe sociale wetten en de uitbreiding van bestaande. Of hiermede de grens van het mogelijke is bereikt kan ik niet beoordelen. Wel moge ik in dit verband wijzen op het feit, dat een verhoging van de loongrens met gelijktijdige verhoging van het premiepercentage voor sommige kleine en middelgrote ondernemingen een ernstige bedreiging van de rendabiliteit betekent.

De in het voorafgaande geschetste ontwikkeling van lonen, salarissen en winsten, gaat gepaard met belangrijke structuurwijzigingen in ons productieapparaat. Deze structuurwijzigingen treden voornamelijk aan de dag in de vorm van fusies van bestaande ondernemingen. In het tijdvak 1961-1964 bedroeg het aantal fusies in Nederland 966. Daarnaast zijn vele honderden bedrijven gedwongen te sluiten. Men kan dit verschijnsel economisch noodzakelijk achten, doch men bedenke, dat dit proces door de veranderingen van loonsom en winst in hoge mate wordt versneld en ten dele zelfs veroorzaakt. Ook met deze consequentie dient men bij de verdeling van de welvaart rekening te houden en men zal zich steeds moeten afvragen, welke gevolgen zulks heeft voor de werkgelegenheid en de evenwichtige opbouw der maatschappij.

Ik heb zoëven gezegd, dat naar mijn mening het streven naar reële loonsverhogingen en het streven naar winst-optimalisering volkomen